

Bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők fakészlet és terület elemzése

(Standing Volume and Area of Unmanaged Forests)

Szücs Róbert*

Nyugat-magyarországi Egyetem
Erdővagyon-gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézet

Kivonat

Magyarországon az erdő tulajdonosát és gazdálkodóját külön tartják nyilván. Sok esetben a két személy – természetes vagy jogi – nem azonos. A bejegyzett gazdálkodó nélküli – gyakran rendezetlenként emlegetett – erdőterületeken a tulajdonos ismert, de a nyilvántartási rendszerben nem rendeltek hozzá gazdálkodót, ezért kiesik a gazdálkodásból. Az ökonómiai veszteségek mellett a klímaváltozást tekintve sem utolsó szempont, hogy ezen erdők rendelkezzenek gazdálkodóval. Magyarországon erdőgazdálkodó az lehet, aki az erdőtörvényben leírt előírásoknak megfelel, és az erdészeti hatóságnál a gazdálkodásra való szándékát bejelentette. A tulajdonosok pontos adatai a földhivatali nyilvántartásban szerepelnek. A tanulmány elkészítésének célja, hogy később az itt kiszámolt természetes értékeket forintosítva, gazdasági elemzéseket tudjunk készíteni.

Jelen tanulmányban kimutatásokat készítettünk a rendelkezésre álló természetes értékekből a terület és élőfakészlet adatokkal kapcsolatosan. Munkánk során az erdőállomány adattár, 2013-as adatait elemeztük. Kimutattuk, hogy Magyarországon 175 550 hektár, a bejegyzett gazdálkodóval nem rendelkező erdőrészek összes területe. Ezen erdőrészek 90%-a magán tulajdonban van. Az érintett erdőrészek összes élőfakészlete 31 180 047 m³. Az átlagos hektáronkénti élőfakészlet 178 m³/ha. A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészek száma 92 405. Az erdőrészek darabszámából és összes területéből számított átlagos részletterület 1,90 ha. Darabszámot tekintve az érintett erdőrészek 50,3%-a 1 hektár terület nagyság alatti. Fafaj összetételt tekintve az akác 40%-ot képvisel. Több mint 70 000 hektár erdőrészt elegyetlen állomány. Legnagyobb itt is az elegyetlen akácosok területe, több mint 40 000 hektár. A leszűrt erdőrészek közül több mint 30 000 hektár 0-s vagy negatív vágásérettségi mutatóval rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a rajta található fakészlet ez ideig nem került hasznosításra, ez élőfakészletben kifejezve 6 millió köbméter felhalmozódott faanyag. Tekintettel arra, hogy számításaink szerint az elkövetkezendő öt évben a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészekben, további 3 millió köbméter élőfakészlet válik kitermelhetővé, – vágásérettségi mutatójuk 1 és 5 közötti – a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészek gazdálkodásba vonása gyors megoldást kíván.

Kulcsszavak: bejegyzett gazdálkodó, fakészlet, erdőterület

Abstract

Hungarian forest legislation distinguishes forest owners and forest managers due to the large share of joint, undivided forest properties with several forest owners. Forest law requires having a single per-

* rszucs83@gmail.com

son/legal body that is responsible for forest protection, forest management activities. This person is called forest manager.

Forests where there is no such entitled manager are called unmanaged forests. High share of unmanaged forests means a pure loss to national economy, and the role of these forests is also very controversial from the point of climate change.

In Hungary those can only be forest managers who meet the requirements of forest legislation and who have announced their intention to manage the forest, based on a contract with the owners. After this declaration manager will be registered by the forest authority. The owners' data is registered in the Land Registry System. The aim of this paper is to evaluate the standing stock of unmanaged forests as this is the basis of any economic evaluation of these forests.

As a first step, standing volume and area data from unmanaged forests were evaluated. For this evaluation data from forest database of the year 2013 was used. It was accounted that the total area of the unmanaged forest subcompartments are 175,550 hectares. More than 90% of unmanaged forests are privately owned. The total standing volume from unmanaged forests is 31,180,047 m³. The average per hectare volume from unmanaged forests is 178 m³/ha. There are 92,405 unmanaged forest subcompartments in Hungary. The average area of unmanaged forest subcompartment is 1.90 hectare. The 50.3% of unmanaged forest subcompartments are less than 1 hectare. The 40% of these stands are black locust (*Robinia pseudo-acacia*) forests. There are 70,000 hectares unmanaged forest subcompartments in Hungary which are non mixed stands, of which 4,000 hectares contain *Robinia pseudo-acacia*. There are 30,000 hectares unmanaged forests where there is a negative difference of planned rotation age and actual age. This means that the growing stock has not been harvested so far despite the possibility. This affects more than 6 million m³. In the next five years 3 million m³ will reach harvest age in these unmanaged forests. This highlights the importance of solving the problem of unmanaged forests as soon as possible.

Keywords: unmanaged forest, growing stock, forest area

1. Bevezetés

A rendezetlen erdők problémája több mint 20 évre nyúlik vissza. Területük ugyan csökkent az eltelt idő alatt, de érdemi megoldást nem sikerült találni a helyzet megoldására.

Több tudományos munka foglalkozott korábban a témával. Schiberna (2006) a magán erdőgazdálkodók szemszögéből elemezte a problémát. Jáger (2001) a jogi háttérrel vizsgálta és közvélemény kutatást végzett az erdőtulajdonosok körében. A közelmúltban diploma dolgozatok is foglalkoztak a témával kapcsolatosan (Meditz 2014, Vajai 2015).

A privatizáció okozta tulajdonosváltások következtében, a 90-es évek elején megjelentek a rendezetlen és szervezetlen erdők. Rendezetlenek voltak azok az erdők ahol még nem volt pontosan a tulajdonos kijelölve, vagy folyamatban lévő öröklés miatt nem volt tulajdonos. Szervezetlen az az erdőterület volt ahol a tulajdonosokra rákényszerítették a társult gazdálkodást, (néhány esetben még hajlandóság is mutatkozott volna a társult gazdálkodás iránt) azonban megegyezés hiányában a tulajdonosok nem tudták a gazdálkodást megszervezni. Később ezek az erdők együttesen, mint működésképtelen erdőterületek kerültek be a nyilvántartásba. Ezt Schiberna (2006) doktori disszertációjában alaposan tárgyalja. A mai erdészeti igazgatás, mint bejegyzett erdőgazdálkodó nélküli erdők tartja ezeket a területeket számon.

Az erdőterületek gazdálkodói adatai, az erdővel összefüggő sok más egyéb adattal egyetemben a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Erdészeti Igazgatósága által üzemeltetett Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer (ESZIR) részét képezik. Ez egy hatalmas digitális adatbázis – melynek része az ország teljes területét lefedő digitális térképi állomány is – mind a szakhatóságok, mind az erdőgazdálkodók számára (részben) elérhető, s munkájukhoz XXI. századi háttérrel biztosít. Nyilvános adatok az erdoterkep.nebih.gov.hu internetes oldalon bárki számára elérhetők.

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők vizsgálata azért fontos, mert a benne megtermett javak nem kerülnek hasznosításra és nincsenek kihasználva a területhez köthető támogatások és így azok kárba vesznek. Ha ezeket a területeket –vagy akár egy részét– sikerülne bevonni a gazdálkodásba az nagy valószínűséggel élénkítő hatást gyakorolna az erdészeti ágazaton keresztül az egész gazdaságra, nem beszélve a vidékfejlesztés és a munkaerőpiac helyzetéről.

Angol és német nyelvű cikkek után kutatva a témában, a Google keresőmotorjába a „non managed forests”, „unbewirtschafteter Wald” és „Wald ohne betrieb” kifejezéseket írtuk. Az első 50 találatot tekintve egyetlen egy cikket sem találtunk, ami a témánkba vágna. Az azonban nyilvánvalóvá vált, hogy ezek a kifejezések olyan erdőket takarnak, melyekben a természetvédelmi célok érvényesülése miatt nem folyik vagy korlátozott a gazdálkodás, klasszikus, idős „ős-erdők” (Klein et al. 2013). Ebből arra következtetünk, hogy a gazdálkodó nélküliség ezen formája magyar sajátosság.

Nem zárható ki teljes mértékig, hogy nincsenek hasonló erdőterületek más országokban (például öröklési folyamat vagy tulajdonosváltás lezajlása alatti ideiglenes tulajdonos nélküliség) azonban valószínűsíthető, hogy a szervezetlenség ilyen mértékben nem áll fenn. Más országoknak tehát érdeke, hogy gazdálkodjanak a rendelkezésre álló erdővagyonnal, és ne hagyják veszendőbe.

Jelen tanulmányban kimutatásra kerülnek a gazdálkodó nélküli erdők terület és fakészletének adatai. Ezeket felhasználva a későbbiekben szeretnénk ökonómiai számításokat végezni, hogy a gazdasági potenciáljukat minél pontosabban ki tudjuk mutatni. Emellett szeretnénk alternatívákat keresni, hogyan lehetne bevonni minél több ilyen erdőterületet a gazdálkodásba.

2. Anyag és módszer

Az adatokat a kutatás megkezdésekor rendelkezésünkre álló ESZIR rendszer 2013-as adatállományából szűrtük le. Ebből az adatbázisból gyűjtöttük le azon sorokat melyek gazdálkodói kódja 9999-re végződik. Ezek azon erdőrésztetek sorai melyek a rendszer szerint nem rendelkeznek bejegyzett gazdálkodóval (gyakorlatban „rendezetlen”-ként emlegetettek azonban a „szervezetlen” jelző jobban illik ezekre a területekre).

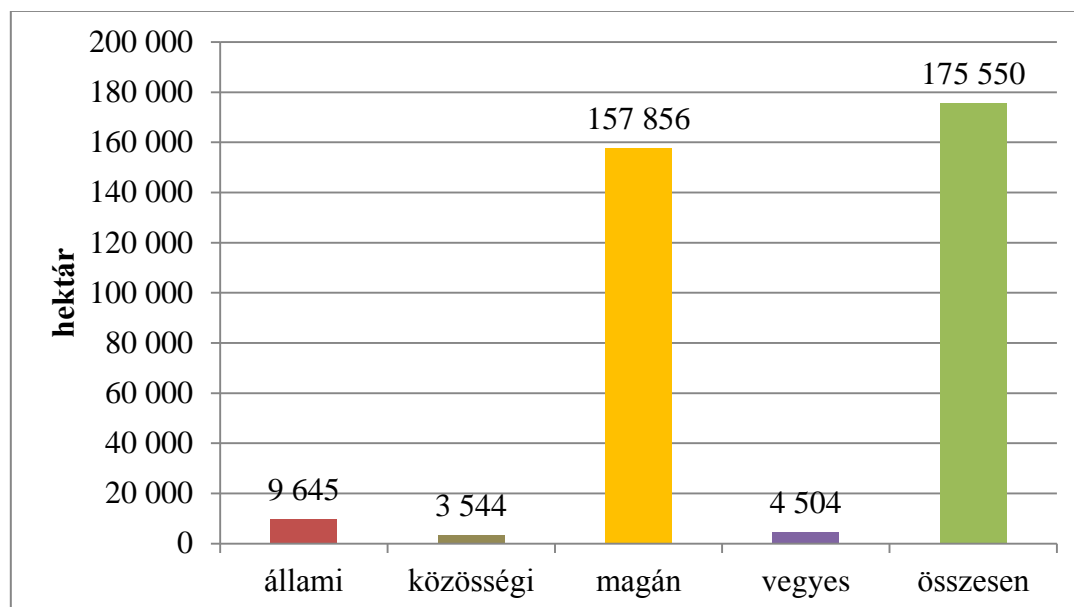
Az adatbázisból SPSS programmal leggyűjtött adatokat DBF formátumban mentettük és az adatok feldolgozását Microsoft Excel 2010 program segítségével oldottuk meg, amely képes kezelni ezt a fájlformátumot. Az erdőrésztetek területét összegezve és fafaj területeket összegezve eltérő ösztérületet kapunk. Ez, a természetes felújítások esetében keletkező és egyéb záródásiállással magyarázható. A származtatott adatokat tekintve ez a különbség elhanyagolható. A félreértések elkerülése miatt, ahol szükségesnek éreztem a tanulmány során megemlítem, hogyan származtattam az adatot.

A leszűrt, területre és tulajdonra vonatkozó összesen adatok megegyeznek a NÉBIH által 2013. július 31-én kiadott 2012 évre vonatkozó „0. Területkimutatás” adattábla adataival.

3. Eredmények

3.1. Tulajdonosi forma

Magyarország erdeinek 56%-a állami tulajdonú, 1%-a közösségi tulajdonú, a maradék 43% magán tulajdonban van (NÉBIH 2014). Ezzel ellentétben a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők 90%-a van magán tulajdonban, 5% állami tulajdonú, közösségi tulajdonú 2%, vegyes tulajdonú 2,6%. (1. ábra)

1. ábra: A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők területének tulajdonforma szerinti eloszlása
(Forrás: NÉBIH (2013), saját szerkesztés)

Feltételezzük, hogy a 2004 óta a magántulajdonú erdőkben bekövetkező gyarapodás kizárólag erdőtelepítésnek tudható be. Ezek a telepített erdők mind rendelkeznek bejegyzett gazdálkodóval. A 2004-es bázisévben a magántulajdonú erdők területe 780 217 hektár volt. Ezzel az értékkel számolva kimutattuk, hogy a magántulajdonú erdők 20%-a nem rendelkezik bejegyzett gazdálkodóval.

1. táblázat: A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők tulajdonforma szerinti területének változása 2004-2014 között (ezer hektár)
(Forrás: ÁESZ, MgSzH, NÉBIH 2004-2014, saját szerkesztés)

Tulajdonforma	Év										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Állami	7,6	6,7	7,4	7,5	9,0	9,6	9,9	9,6	9,6	10,2	12,5
Közösségi	1,6	1,6	1,6	2,0	2,4	2,5	2,5	3,6	3,5	3,4	3,3
Magán	238,3	219,5	204,6	192,2	184,1	174,0	168,4	164,8	157,8	159,9	164,1
Vegyes	0,1	0,8	1,0	1,6	2,4	2,8	3,7	4,4	4,5	5,5	7,1
Összesen	247,6	228,6	214,5	203,4	197,9	188,8	184,4	182,4	175,5	179,1	186,9

A nagyarányú magán tulajdon nem meglepő, ugyanis sok esetben a tulajdonosok rá vannak kényszerítve a társult gazdálkodásra, ami sokakat elriaszt a gazdálkodástól, vagy nem képesek megegyezni a gazdálkodó személyéről és a javak elosztásáról. Magyarországon a magán erdőgazdálkodásnak nincs még akkora kultúrája, mint például a hasonló múlttal rendelkező Ausztriában. További demotiváló tényező, hogy a jelenleg érvényes erdőtörvény (2009. évi XXXVII. törvény) és a hozzá tartozó végrehajtási rendelet (153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet) nem segíti a magán erdőgazdálkodást, sőt sok esetben nehezíti. [hivatkozás]

Elgondolkodtató, hogy több mint 12 000 hektár állami tulajdonú erdőnek – amely érték az elmúlt tíz évben folyamatosan növekedett – miért nincs bejegyzett gazdálkodója (1. táblázat). Ezzel esetlegesen egy későbbi tanulmányban foglalkozunk.

3.2. Terület és fakészlet

Az erdészeti információs rendszerből leszűrt érintett erdőrészletek összterülete 175 550 hektár. Ez az ország összes erdőterületének 9%-a. Ez az adat a leszűrt sorokhoz tartozó fafaj területek (záródással redukált terület) összegzéséből 171 645 hektár.

Az üres véghasznált terület a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben összesen 3028 hektár, amely 1082 darab erdőrészletet érint. Ezekben az erdőrészletekben bejegyzett erdőgazdálkodó hiányában valószínűleg nem fog megvalósulni tervszerű erdőfelújítás. Valószínűleg ezek engedély nélkül véghasznált, vagy (spekuláció folytán) a véghasználat után magára hagyott pusztavágások.

2. táblázat: *A bejegyzett erdőgazdálkodó nélküli erdőrészletek területnagyság szerinti eloszlása (Forrás: NÉBIH (2013), saját szerkesztés)*

Méret	Erdőrészlet darabszáma	Terület	Darab szerinti arány	Terület szerinti arány
ha	db	ha	%	%
< 1	46 512	24 722	50,3	14,1
1 < < 2	21 369	30 500	23,1	17,4
2 < < 3	8 909	21 838	9,6	12,4
3 < < 4	4 909	17 073	5,3	9,7
4 < < 5	3 033	13 586	3,3	7,7
5 < < 10	5 729	39 548	6,2	22,5
10 < < 20	1 716	22 279	1,9	12,7
20 <	228	6 004	0,2	3,4
Összesen	92 405	175 550	100,0	100,0

Az érintett erdőrészletek átlagos területnagysága 1,9 hektár. Ezt az erdőrészletek teljes területéből (175 550 hektár) és darabszámából (92 405 db) származtattuk.

Az erdőrészletek területnagyságának elemzéséből kiderül, hogy darabszámot tekintve az erdőrészletek fele 1 hektárnál kisebb területű (2. táblázat). Ez alátámasztja az állítást miszerint sok a kisméretű, szervezetlen erdőrészlet, ami nehezíti a gazdálkodásba vonást. Ugyanakkor ez az összterületet tekintve mindössze 14%-ot érint. Ez a nehezítő körülmény tehát, amire a szakemberek sokszor hivatkoznak, hogy miért nem lehetséges ezeket az erdőket a gazdálkodásba bevonni, több mint 150 000 hektárt nem érint! (2. táblázat)

Fafajokat tekintve legnagyobb területrészesedéssel az akác rendelkezik, több mint 40%. (3. táblázat)

Az áttekinthetőség érdekében a főbb fafajokat kategóriákba soroltam. A hosszú vágásfordulójú keménylombos kategória (HVFK) tartalmazza a Bükk, Kocsányos tölgy, Kocsánytalan tölgy, Cser, Gyertyán és Egyéb keménylombos fafajainkat az Akác kivételével.

Az Akác a Nemesnyárrakkal külön kategóriát alkot (A-NNY). Az ide tartozó fajok és fajták rövid vágásfordulójúak, intenzív technológiával kezelhetők.

Az egyéb lágylombos fajokat (ELL) és hazai nyárákat (HNY) külön kategóriába is besoroltam az összes fenyővel egyetemben (FE). Azonban a főbb fafajcsoportok ábráin az adatokat egybe vontam lágylombos és fenyő kategóriába (LL-FE).

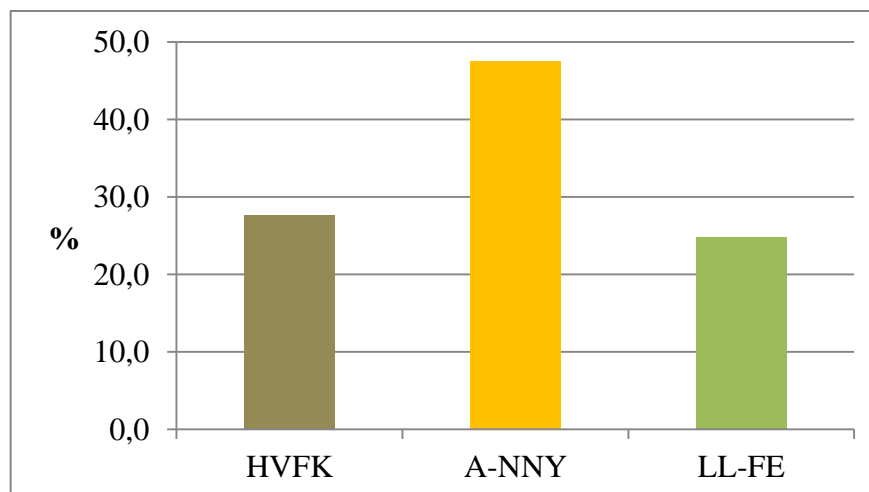
Ezek a bontások lehetővé teszik, hogy az adatokat későbbiekben összehasonlíthatóak legyenek a Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdővagyon-gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézetben készült egyéb tanulmányok adataival, melyek a magán és állami szektor összes erdeire vonatkoznak.

3. táblázat: Főbb fafajok terület, fakészlet és számított hektáronkénti fakészlet megoszlása (Forrás: NÉBIH (2013), saját szerkesztés)

Fafaj	Terület	Fakészlet	Számított átlag fakészlet	Terület eloszlás	Fakészlet eloszlás
	ha	m ³	m ³ /ha	%	%
B	1 842	691 003	375,1	1,1	2,2
KST	10 384	2 072 446	199,6	6,0	6,6
KTT	5 747	1 395 077	242,8	3,3	4,5
CS	9 262	2 024 832	218,6	5,4	6,5
GY	5 770	989 348	171,5	3,4	3,2
EKL	14 536	2 620 890	180,3	8,5	8,4
HVFK	47 540	9 793 596	206,0	27,7	31,4
A	69 839	9 066 773	129,8	40,7	29,1
NNY	11 672	1 998 682	171,2	6,8	6,4
A-NNY	81 511	11 065 456	135,8	47,5	35,5
HNY	8 186	1 967 527	240,4	4,8	6,3
ELL	15 166	3 418 616	225,4	8,8	11,0
EF	12 011	3 341 297	278,2	7,0	10,7
FF	5 588	1 065 506	190,7	3,3	3,4
FE	19 242	4 934 851	256,5	11,2	15,8
LL-FE	42 594	10 320 995	242,3	24,8	33,1
Összesen	171 645	31 180 047	181,7	100,0	100,0

Jelmagyarázat: (B=Bükk; KST=Kocsányos tölgy; KTT=Kocsánytalan tölgy; CS=Csertölgy; GY=Gyertyán; EKL=egyéb keménylombos; HVFK = hosszú vágásfordulójú keménylombos; A=Akác; NNY= nemesnyárak; HNY= hazai nyárak; ELL=egyéb lágylombos; EF=Erdeifenyő; FF=Feketefenyő; FE=összes fenyő)

A terület (171 645 ha) közel felét az akác és a nemesnyár foglalja el. A hosszú vágásfordulójú keménylombos (HVFK) valamint a lágylombos és fenyő kategóriába sorolt fafajok kb. fele-fele arányban osztoznak a fennmaradó területen (2. ábra).

HVFK = hosszú vágásfordulójú keménylombos; A-NNY = Akác-Nemesnyárak; LL-FE = Lágylombos-Fenyő

2. ábra: A nagy fafajcsoportok százalékos terület megoszlása (Forrás: NÉBIH 2013, saját szerkesztés)

A fakészletet a részletek területéből és a sorban hozzá tartozó hektáronkénti fakészletből került származtatásra. Ezek szerint a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők teljes élőfa készlete több mint 31 millió m³. Ez az ország összes fakészletének 8,5%-a. A fakészlet tulajdonforma szerinti megoszlása, hasonlóan alakul, mint a terület szerinti. Az átlagos hektáronkénti fakészlet az összes részlet területéből számítva 178 m³/ha. Ez az adat országos átlagban 189 m³/ha azonos évi adatokból.

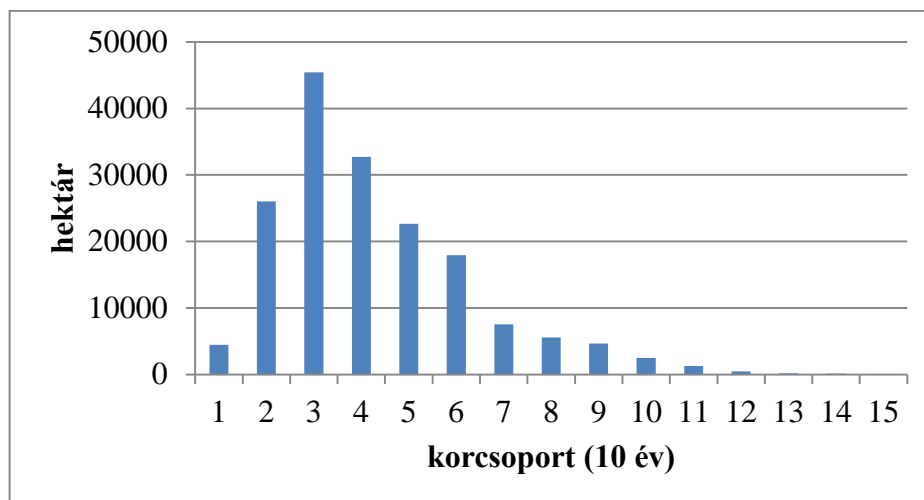
A fakészlet mennyisége a három nagy fafajcsoportban közel ugyanakkora. Azonban a származtatott átlagos hektáronkénti fakészlet értékek az Akác-Nemesnyár csoportban a legalacsonyabbak. Ez a fiatal korral és az alacsony fatermési osztállyal egyaránt magyarázható. Legnagyobb átlagos hektáronkénti fakészlettel a Lágylombos-Fenyő csoport rendelkezik. Ennél kicsit gyengébb a Hosszú vágásfordulójú keménylombos csoport.

Kiszámítottuk a főbb fafajok és fafajcsoportok területtel súlyozott átlagos fatermési osztályait. Emellett kiszámítottuk az egyes fatermési osztályokhoz tartozó terület értékeket. Kimutattuk, hogy az 1 és 2 fatermési osztályú állományok több mint 95%-a a HVFK és LL-FE csoportba tartozó fafajokból áll. A leggyengébb állományok több mint fele A-NNY fafajú.

3.3 Kor és vágásérettség

A fafajokra és fafajcsoportokra egyaránt elkészítettük a korosztályokhoz tartozó terület kimutatásokat.

Az összesen értékek azt mutatják, hogy a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők 45%-a 30 év alatti. Az idős, 90 év feletti állományok részaránya alig 3%. A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők zöme tehát fiatal állomány (3. ábra).

3. ábra: A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők korcsoportonkénti terület megoszlása
(Forrás: NÉBIH 2013, saját szerkesztés)

A vágásérettségi mutató megmutatja, hogy hány év múlva lehet a területet véghasználni. Amennyiben ez az érték negatív, a véghasználatra már sort kellett volna keríteni. Ez a tényező 32 500 hektárt érint, ami az összes terület 1/5-e. A ki nem termelt élőfakészlet 6 millió m³. Gazdálkodó, gazdálkodás hiányában ez a vagyonszám veszendőbe megy és az idő elteltével veszít értékéből, mert a faanyag minősége romlik. Kimutattuk, hogy az elkövetkezendő öt évben (2013-hoz képest) ez további 3 millió m³-rel fog gyarapodni (4. táblázat).

Emellett a várható tartós hozam minden évben 700 ezer m³ körüli.

4. táblázat: A vágásérettségi mutatókhoz tartozó fakészlet a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben (Forrás: NÉBIH 2013, saját szerkesztés)

Vágásérettségi mutató	Fakészlet (m ³)
< 0	6 006 980
1-5	3 034 460
6	807 458
7	806 745
8	698 531
9	757 374
10	849 045
11	829 479
12	750 699
13	721 590
14	730 575
15	778 378

3.4 Rendeltetés, Natura 2000 és korlátozások

Az erdőterületek elsődleges rendeltetésüket tekintve 62%-ban gazdasági erdők. Védelmi rendeltetésű 36% (5. táblázat), ami nem jelenti azt, hogy nem lehet semmilyen jellegű fakitermelést folytatni. A közjóléti rendeltetésű bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők aránya elenyésző.

A védelmi rendeltetést külön kirészletezésre került. Kimutattuk, hogy a védelmi rendeltetésű erdők mintegy 70%-a valamilyen védő erdő, zömében talajvédelmi rendeltetésű. Ez részben magyarázatot ad az akác fafaj nagy területarányára.

5. táblázat: A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők terület megoszlása az elsődleges rendeltetés szerint (Forrás: NÉBIH (2013), saját szerkesztés)

Elsődleges rendeltetés	Terület (ha)	Területarány (%)
Védelmi	63 909	36,4
Gazdasági	109 641	62,5
Közjóléti	1 999	1,1

Az ESZIR rendszer külön oszlopban jelzi, hogy adott erdőrésztlet része-e a Natura 2000 hálózatnak. Kimutattuk, hogy a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők 23%-a része a Natura 2000 hálózatnak (40 439 hektár). A legtöbb ilyen erdő magántulajdonú, 35 029 hektár. Ezek a területek az ilyen jellegű igényelhető támogatások nem kerülnek érvényesítésre.

Kimutattuk, hogy a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők csupán alig 1%-a érintett teljes korlátozással. 110 ezer hektáron, szabadon folyhatna gazdálkodás – ez a szám megegyezik az elsődlegesen gazdasági rendeltetésű erdők területével – és a maradék területen is adtak a lehetőségek előírt feltételek mellett.

4. Összegzés, következtetések

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészek területe 175 550 hektár. Ez azt jelenti, hogy az ország összes erdőterületének 9%-án nem folyik gazdálkodás.

Az ország összes fakészletének 8,5%-a (31 180 047 m³) bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben van.

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőrészek több mint fele 1 hektár nagyság alatti, ezek összterülete azonban mindössze 24 722 hektár (14%). Igaz tehát, hogy sok az apró erdőreszlet, ami nehezíti a gazdálkodásba vonás feltételeit, azonban ez több mint 150 000 hektárra nem igaz!

A gazdálkodó nélkülség 92 405 erdőreszletet érint. Ebből 1089 erdőreszlet üres vágás-terület, melyeknél fennáll a veszély, hogy nem fog megtörténni a szakszerű erdőfelújítás.

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdők 90%-a (157 856 hektár) magántulajdonban van. Az országos adatokat tekintve ez a szám a vizsgált évben 43% (849 248 hektár). A magántulajdonú erdők több mint 18%-án nincs bejegyzett gazdálkodó.

A nagyarányú magántulajdon a bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben, részben cáfolja azt az állítást miszerint a magán erdőgazdálkodók túlzottan profitorientáltak és kizsákmányolják az erdőt.

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben mind terület mind pedig fakészlet tekintetében, legnagyobb aránnyal az akác rendelkezik. Azonban ezek az állományok alacsony fatermési osztályúak, (átlag 4,8) gyenge termőhelyen állnak. Ezt alátámasztja, hogy sok a talajvédelmi rendeltetésű erdő melyek zöme feltehetően ilyen gyenge minőségű akácok.

Az alacsony átlagos hektáronkénti élőfakészlet demotiváló lehet a gazdálkodást illetően azonban ez nem indok arra, hogy ne használjuk ki a rendelkezésre álló erőforrásokat.

Bejegyzett gazdálkodó hiányában a nem véghasznált területek fakészlete 6 millió m³-re rúg. Ez a szám az elkövetkezendő 5 évben további 3 millió m³-rel fog emelkedni. Jelen tanulmány csak a természetes értékekkel foglalkozik és nincsenek pontos kimutatásaink a faanyag értékére vonatkozóan, de az összeg előzetes számítások alapján többtíz milliárdos nagyságrendű.

A bejegyzett gazdálkodó nélküli erdőkben a Natura 2000 támogatások mellett, egyéb támogatási források is kihasználatlanul maradnak.

Az elmúlt években a problémát mind az erdészeti politika mind az erdészeti hatóság igyekezett figyelmen kívül hagyni, különböző kifogásokra hivatkozva. A helyzet megoldása azonban véleményünk szerint egyáltalán nem lehetetlen. Még részleges bevonások esetén is a feltételezett potenciált tekintve, jelentős eredmények érhetők el az erdészeti ágazat, vidékfejlesztés és klímaváltozás tekintetében. A folyamatot segíteni tudná némi törvényi és nyilvántartási átalakítás, a legfontosabb azonban a szándék!

Felhasznált irodalom

- ÁESZ, MgSzH, NÉBIH (2004–2014): Az ÁESZ 2004–2005, MgSzH 2006–2010, NÉBIH 2011–2014, által kiadott erdőgazdálkodás céljait szolgáló területek összesítő kimutatása tulajdonforma és erdőgazdálkodói szektor szerinti megbontásban “0. Területkimutatás”
- JÁGER L. (2001): A magán-erdőtulajdonosok véleménye és ismeretei, Doktori disszertáció, Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron
- KLEIN, D. – HÖLLERL, S. – BLASCHKE, M. – SCHULZ, C. (2013): The Contribution of Managed and Unmanaged Forests to Climate Change Mitigation – A Model Approach at Stand Level for the Main Tree Species in Bavaria. In: *Forests* 4, 2013. pp. 43-69. <http://www.mdpi.com/1999-4907/4/1/43/pdf>
- MEDITZ, A. (2014): A magánerdők tulajdonszerkezetének változása Magyarországon 1992 és 2013 között, Diplomamunka, Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron

-
- NÉBIH (2013): A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága által üzemeltetett információs rendszerből legyűjtött adatok 2013 évre vonatkozóan
- SCHIBERNA, E. (2006): A magán-erdőgazdálkodás működőképességének gazdasági értékelése, Doktori disszertáció, Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron
- VAJAI, D. (2015): Gazdálkodó nélküli erdők ökonómiai vizsgálata a Balatonalmádi Járás területén, Diplomamunka, Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron